

**Старкіна Орина Дмитрівна**  
студентка

**Центральноукраїнський національний технічний університет**  
**м. Кропивницький, Україна,**  
**Яковенко Роман Валерійович**  
**кандидат економічних наук, доцент,**  
**доцент кафедри економічної теорії,**  
**маркетингу та економічної кібернетики**  
**Центральноукраїнський національний технічний університет**  
**м. Кропивницький, Україна**

## **СУПЕРЕЧНОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАСАД ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ**

В сучасному світі безперервним є процес глобалізації, сутністю якого є утворення всеохоплюючих, насамперед економічних відносин, між різними країнами світу. Завдяки глобалізації будь-які інструментарії кожної держави (такі як її податкова політика) безпосередньо впливають на економічну та фінансову безпеку інших держав.

Недоброзичлива податкова конкуренція, як одна з основних причин відтоку капіталу з одних держав до інших, здатна послаблювати економічну та фінансову безпеку окремо взятої держави.

«Для України, яка планує з часом вступити до ЄС, показовим є досвід Словаччини, яка в кінці ХХ — на початку ХХІ ст. змогла залучити значні іноземні інвестиції, підняти свою економіку та вступити до Європейського Союзу в 2004 р., хоча в останнє мало хто вірив. Словаки провели дуже прогресивну податкову реформу, що заохотило іноземних інвесторів вкладати кошти в цю невелику країну. Було введено єдину ставку в розмірі 19 % на прибутки фізичних та юридичних осіб, окрім того, ставка ПДВ також була зафіксована на рівні 19 %. Бізнесменів звільнили від надмірного податкового тиску на фонд оплати праці, чого поки не робиться в Україні. Усі ці кроки

разом з довірою іноземних інвесторів до словацького уряду (чого поки не вистачає Україні) привели до того, що сьогодні Словаччина перебуває на першому місці серед автовиробників за кількістю автомобілів, що виробляються на тисячу жителів.» [1, с. 13].

Таким чином, в сучасному глобалізованому світі важко переоцінити значення недоброзичливої податкової конкуренції, як «важеля» яким можливо впливати як на окрему державу, ставлячи під загрозу її економічну та фінансову безпеку, так і окремо взяті держави внаслідок їх тісного взаємозв'язку.

Якщо взяти до уваги твердження: «...в умовах відкритої економіки між державами виникає конкуренція за обмежені економічні ресурси – міждержавна конкуренція. Для України важливо знайти своє місце в цій конкуренції, використовуючи свої переваги в міжнародному поділі праці...» [1, с. 15], то слід відзначити, що недоброзичлива податкова конкуренція становитиме вагомий загрозу для України у вищезгаданій конкуренції за обмежені економічні ресурси.

Дуже важливим для України, насамперед для її фінансової та економічної безпеки, є використання досвіду інших держав, таких як Грузія, Польща, Словаччина, які завдяки податковій конкуренції змогли не лише залучити іноземних інвесторів, але й найефективнішим чином скористатися власними економічними ресурсами.

Вищезазначені країни через податкову конкуренцію забезпечили сприятливі умови для підтримання економічної та фінансової безпеки власних держав, що у свою чергу стало гарантією для іноземних інвесторів. «Становлення податкових систем транзитивних країн відбулося після краху соціалістичної системи та розпаду Радянського Союзу. Особливих успіхів на цьому шляху досягли Польща, Словаччина, Грузія. Так, у Польщі ставка податку на прибуток підприємств була знижена до 19 %, у Словаччині за єдиною ставкою в 19 % стали братися ПДВ, прибутковий податок з громадян та податок на прибуток підприємств, а у Грузії максимально скоротили кількість

податків (до п'яти), спростили оподаткування малого бізнесу, ввели суттєві стимули для іноземних інвесторів.» [1, с. 14].

Оскільки податкова конкуренція забезпечується законодавчою базою кожної окремо взятої країни, то неодмінною умовою для використання переваг податкової конкуренції України є удосконалення нормативно-правової бази держави. Для виконання цього завдання «...22 листопада 2016 р. Україна передала офіційного листа до ОЕСР і з 1 січня ц.р. приєдналася до Програми розширеного співробітництва BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), що передбачає обов'язкову реалізацію мінімального стандарту – 4 з 15 кроків:

- підвищення ефективності протидії шкідливим податковим практикам з урахуванням принципу прозорості та сутності;
- запобігання наданню пільг, передбачених угодами про уникнення подвійного оподаткування, за невідповідних обставин;
- запровадження трирівневого формату документації з трансфертного ціноутворення зі звітністю в розрізі країн (country-by-country reporting, CbC);
- підвищення ефективності механізмів урегулювання спорів.

На виконання Указу Президента України «Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон» від 28.04.2016 р. № 180/2016 у рамках Робочої групи розроблено відповідний законопроект. Окрім мінімального пакету він також передбачає оподаткування нерозподіленого прибутку контрольованих іноземних компаній, бенефіціарами яких є українські резиденти. На даний час розроблений законопроект перекладений англійською мовою та відправлений Міністерством фінансів на експертизу до ОЕСР. Водночас реалізації означених заходів має передувати налагодження автоматичного обміну податковою інформацією з уповноваженими органами зарубіжних країн про фінансові рахунки резидентів та обміну звітами CbC.» [2, с. 6].

«Слід відмітити, що негативною рисою грошово-кредитної сфери в Україні є надмірний рівень доларизації кредитів і депозитів банків, що становить загрозу фінансовій, а через неї економічній безпеці держави, у

випадку значних девальваційних коливань національної валюти» [3, с. 7]. Тобто з одного боку збільшення іноземної частки у банківському капіталу загрожує фінансовій та економічній безпеці держави, а з іншого боку є підґрунтям для більш ефективного використання власних економічних ресурсів України через збільшення пропозиції кредитних ресурсів банківських установ. Усунення цього протиріччя можливе завдяки сприятливій для України податковій конкуренції.

Таким чином, найактуальнішим завданням для Української держави є безперервне вдосконалення нормативно-правової бази з метою використання податкової конкуренції для отримання іноземних інвестицій водночас з найраціональнішим використанням власних економічних ресурсів.

### **Список використаних джерел**

1. Карлін М. І. Міжнародне оподаткування : навч.-метод. посіб. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан / М. І. Карлін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.bohdan-digital.com/review\\_file\\_670794146](http://www.bohdan-digital.com/review_file_670794146). – Назва з титул. екрану.

2. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень «Пропозиції до питання впливу політики державних запозичень та податкової політики на стан грошово-кредитної сфери України та відповідних рекомендацій Кабінету міністрів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/2872/>. – Назва з титул. екрану.

3. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень «Грошово-кредитні інструменти забезпечення фінансової безпеки на сучасному етапі соціального-економічного розвитку України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/2872/>. – Назва з титул. екрану.

4. Міністерство інфраструктури України «Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mtu.gov.ua/content/organizaciya-ekonomichnogo-spivrobitnictva-ta-rozvitku-oesr.html>.